

Тема 1. Концепція сталого розвитку та її інтеграція в систему корпоративної звітності

1. Сутність і принципи сталого розвитку.
2. Вплив цілей сталого розвитку (SDGs) на бізнес-моделі підприємств.
3. Зв'язок корпоративної стратегії зі звітністю про сталість.

1. Сутність і принципи сталого розвитку

Сталий розвиток (sustainable development) – це концепція, яка поєднує економічні, екологічні та соціальні аспекти розвитку суспільства й бізнесу, спрямовуючи їх на забезпечення довгострокового добробуту нинішніх і майбутніх поколінь.

Основне визначення поняття «сталий розвиток» подане у **Доповіді Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку під головуванням Гру Гарлем Брундтланд “Наше спільне майбутнє” (Our Common Future, 1987)**, де зазначено:

«Сталий розвиток — це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього покоління, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби».

Ідея стала ключовим принципом сучасної економічної політики, що вимагає гармонізації економічного зростання, соціальної справедливості та охорони довкілля.

Сутність концепції відображає **три взаємопов'язані складові** (рис. 1.1):

Рис. 1.1. Три складові сталого розвитку: економічна, екологічна та соціальна.

Економічна сталість – ефективне використання ресурсів, інноваційний розвиток, стабільність ринків і фінансів.

Екологічна сталість – зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, збереження природних ресурсів, перехід до “зеленої” економіки.

Соціальна сталість – забезпечення гідних умов праці, рівності, розвитку людського капіталу та підтримки громад.

Реалізація концепції вимагає дотримання низки **принципів**, закріплених у міжнародних документах (Декларація Ріо-92, Порядок денний XXI століття, Глобальний договір ООН).

До основних належать (табл.1.1):

Табл. 1.1. Принципи сталого розвитку та їх прояв у бізнес-практиці.

Принцип	Сутність	Практичний прояв у діяльності підприємства
Інтегрованість	Узгодження економічних, екологічних і соціальних цілей	Баланс фінансових показників, соціальних результатів та екологічних витрат; включення вартості зовнішніх ефектів , наприклад через внутрішні ціни на вуглець
Превентивність	Запобігання шкоді довкіллю до її виникнення	Впровадження енергоефективних технологій , повторне використання ресурсів, зменшення відходів
Прозорість і підзвітність	Відкритість у розкритті нефінансової інформації	Підготовка звітів за стандартами GRI , публікація ESG-показників, діалог зі стейкхолдерами
Відповідальність	Орієнтація на інтереси усіх зацікавлених сторін	Соціальні програми, етична політика, взаємодія з громадами, дотримання прав людини
Довгостроковість (часова сталість)	Орієнтація на стійкий розвиток у довгостроковій перспективі	Планування з урахуванням міжпоколінних ризиків, інвестиції у відновлювані ресурси та інновації
Відновлюваність	Використання природних ресурсів у межах, що дозволяють їхнє відтворення	Перехід до циркулярної економіки , мінімізація споживання невідновних ресурсів
Адекватність (своєчасність)	Своєчасне реагування на соціальні, економічні й екологічні виклики	Гнучке управління ризиками, впровадження екологічних інновацій до виникнення кризових наслідків

Сталий розвиток у бізнес-контексті означає **переорієнтацію з короткострокового прибутку на довгострокову цінність**, де фінансові результати доповнюються нефінансовими показниками – екологічними, соціальними та управлінськими (ESG-індикаторами).

2. Вплив Цілей сталого розвитку (SDGs) на бізнес-моделі підприємств

У 2015 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила документ «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року», який визначив **17 Цілей сталого розвитку (Sustainable Development Goals – SDGs)**.

Ці цілі сформували глобальний орієнтир для урядів, громадянського суспільства та бізнесу (рис. 1.2).

Рис. 1.2. 17 Цілей сталого розвитку (ООН, 2015).

Сучасні компанії дедалі активніше інтегрують Цілі сталого розвитку (SDG) у свої бізнес-моделі.

Для багатьох підприємств орієнтирами формування стратегії сталого розвитку, спрямованої на створення спільної цінності (*shared value*), стають такі Цілі сталого розвитку, як **SDG 7 “Доступна та чиста енергія”**, **SDG 8 “Гідна праця та економічне зростання”**, **SDG 12 “Відповідальне споживання і виробництво”** та **SDG 13 “Боротьба зі зміною клімату”**. Вибір пріоритетних SDG залежить від галузевої специфіки, рівня матеріальності та впливу бізнесу – компанії фокусуються на тих цілях, де їхня діяльність може створити найбільшу соціальну та економічну цінність.

В Україні ДТЕК відомо публічно інтегрує Цілі сталого розвитку (SDG) у свої ESG-звітності та стратегії. Нафтогаз має розділ “Сталий розвиток” у своїй публічній діяльності і, ймовірно, також використовує підходи SDG, хоча точні цілі (наприклад, 7, 8, 13) не завжди явно вказані в загальнодоступних звітах.

Табл. 1.2. Приклади відображення SDGs у стратегіях компаній.

Компанія	Релевантні SDGs	Ключові напрями реалізації
Unilever	3, 6, 8, 12, 13	Скорочення вуглецевого сліду, сталі поставки, добробут споживачів
Nestlé	2, 8, 15	Відповідальне харчування, підтримка фермерів
ДТЕК	7, 8, 13	Енергетична ефективність, безпечна праця, зменшення викидів

Інтеграція SDGs змінює логіку створення цінності (**value creation**) у бізнесі. Підприємства переходять до моделі “**потрійної результативності**” (**triple bottom line**), у якій оцінюються не лише прибуток (*profit*), а й соціальний внесок (*people*) та стан довкілля (*planet*).

Важливою методологічною основою сучасної звітності про сталість є принцип “**подвійної суттєвості**” (**double materiality**).

Він означає, що підприємство має оцінювати не лише **вплив власної діяльності на довкілля та суспільство (outward impact)**, але й те, **як екологічні, соціальні та управлінські фактори впливають на його фінансові результати (inward impact)**.

Цей підхід є базовим у **нормативних актах Європейського Союзу**, зокрема у **Директиві про звітність підприємств щодо сталого розвитку (CSRD, 2022)**, і поступово впроваджується у міжнародну практику корпоративної звітності.

Для українського бізнесу принцип подвійної суттєвості є важливим орієнтиром адаптації до європейських стандартів розкриття нефінансової інформації та побудови прозорі ESG-звітності.

3. Зв’язок корпоративної стратегії зі звітністю про сталість

Сталий розвиток у сучасному бізнесі – це не окрема соціальна ініціатива, а **елемент корпоративної стратегії**.

Звітність про сталість (**sustainability reporting**) є інструментом, який відображає, як підприємство реалізує свої стратегічні цілі у сфері сталого розвитку.

3.1. Інтеграція нефінансової інформації у фінансову звітність

Традиційна фінансова звітність не враховує впливу нефінансових факторів, тому у 2010 р. Міжнародна рада з інтегрованої звітності (IIRC) представила **Концептуальну основу інтегрованої звітності (Integrated Reporting**

Framework).

Інтегрована звітність покликана поєднати дані про фінансові результати з нефінансовими показниками, створюючи цілісне уявлення про **модель створення цінності підприємства** (рис. 1.3).

Фреймворк **Міжнародної ради з інтегрованої звітності (IIRC)** базується на концепції **шести видів капіталу**, які розглядаються як ресурси, що підприємство **використовує, трансформує та відновлює** у процесі створення цінності.

До них належать: **фінансовий, виробничий, інтелектуальний, людський, соціальний та природний капітали**.

Ця концепція відображає системне бачення бізнесу, де цінність створюється не лише за рахунок фінансових ресурсів, а й через розвиток людського потенціалу, соціальних взаємозв'язків, знань та природного середовища.

Згодом ідея “капіталів” була розширена в межах **ESG-підходу** (Environmental, Social, Governance), що узгоджується з рамками **інтегрованої звітності (Integrated Reporting)** та сучасними практиками **оцінки впливу компаній на сталий розвиток**.

3.2. ESG-фактори у стратегічному управлінні

Інтеграція сталості у стратегію передбачає включення **ESG-показників** у систему управління ризиками, KPI та мотивації менеджменту.

Серед них:

E (Environment) – обсяги викидів, споживання енергії, управління відходами;

S (Social) – гендерна рівність, умови праці, права людини;

G (Governance) – прозорість управління, етика, антикорупційна політика.

Згідно з результатами міжнародних досліджень провідних консалтингових компаній, таких як PwC (2023), EY (2023) та аналітичних агентств MSCI (2022), компанії з високими ESG-показниками демонструють:

- вищу ринкову капіталізацію порівняно з конкурентами;
- нижчу вартість позикового капіталу, оскільки інвестори оцінюють їх як менш ризикові;
- вищу довіру з боку стейкхолдерів і більш стійкі фінансові результати у довгостроковій перспективі.

Таким чином, інтеграція ESG-факторів у корпоративну стратегію не лише підвищує рівень підзвітності, а й формує **конкурентні переваги та інвестиційну привабливість підприємства** на ринку капіталу.

3.3. Переваги інтеграції звітності про сталість

Табл. 1.3. Переваги інтеграції звітності про сталість у корпоративну стратегію.

Перевага	Зміст
Підвищення інвестиційної привабливості	Інвестори орієнтуються на ESG-рейтинги та “зелені” індекси
Оптимізація ризиків	Ідентифікація нефінансових ризиків (екологічних, репутаційних, соціальних)
Зміцнення репутації	Формування позитивного іміджу відповідального бізнесу
Ефективність управління	Визначення стратегічних пріоритетів розвитку
Підзвітність суспільству	Підвищення довіри стейкхолдерів і державних органів

Інтеграція звітності про сталість у стратегічне управління забезпечує **узгодженість між місією компанії, бізнес-моделлю, фінансовими результатами та впливом на довкілля і суспільство.**

Це перехід від моделі “прибуток будь-якою ціною” до моделі “прибуток через відповідальність”.

Концепція сталого розвитку стала базовою парадигмою сучасного управління підприємством. Вона передбачає гармонійне поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів, що відображається у фінансовій та нефінансовій звітності.

Інтеграція Цілей сталого розвитку у бізнес-моделі дає можливість підприємствам:

- зміцнити конкурентні позиції;
- підвищити інвестиційну привабливість;
- мінімізувати екологічні та репутаційні ризики;
- забезпечити довгострокову стабільність і довіру суспільства.

Сталий розвиток перетворюється на **стратегічну основу корпоративної звітності**, яка демонструє не лише результати діяльності підприємства, а й його внесок у майбутнє суспільства.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття **«сталий розвиток»** згідно з визначенням Комісії Брундтланд. Які основні ідеї воно відображає?
2. Які **три складові** формують концепцію сталого розвитку? Наведіть приклади їх реалізації у бізнесі.
3. Поясніть сутність принципу **інтегрованості** у сталому розвитку та наведіть приклад його практичного втілення на підприємстві.
4. Які міжнародні документи стали основою формування **принципів сталого розвитку**?
5. Назвіть **17 Цілей сталого розвитку (SDGs)** та поясніть, які з них є найрелевантнішими для енергетичного сектору.
6. Як впровадження SDGs змінює **бізнес-моделі сучасних компаній**? Наведіть приклади міжнародних і українських практик.
7. Що таке **потрійна результативність (triple bottom line)** і яку роль вона відіграє у формуванні корпоративної звітності?
8. Розкрийте зміст принципу **«подвійної суттєвості» (double materiality)**. Чому він набув особливого значення в рамках Директиви ЄС CSRD (2022)?
9. Які **шість видів капіталу** виділяє Міжнародна рада з інтегрованої звітності (IIRC)? Як вони взаємопов'язані у процесі створення цінності?
10. Охарактеризуйте основні **переваги інтеграції ESG-підходів** у корпоративну стратегію. Чому інвестори дедалі частіше орієнтуються на ESG-рейтинг компаній?